

DE 'SPECIAL PARTY' NAAR MANDSJOERIJE

'op de enige stoel . . . ; de bezoekers namen plaats op het bed. We spraken o.m. over de toekomst en de bevrijding van Indië. Jhr. van Starckenborgh zei: 'Eerst orde en rust herstellen, dan praten en de bevolking in het vooruitzicht stellen dat zij op den duur' (door hem op een tijd van dertig jaar geschat) 'haar zelfstandigheid zal verkrijgen, wanneer ze er rijp voor is.''¹

In heel Mandsjoerije was het in de winter van '44-'45 bitter koud: het vroom er 40 graden. Maar Japans nederlaag tekende zich af! Het gevangenenregime werd minder streng, mishandelingen kwamen niet meer voor en de leden van de *Special Party* kregen voldoende Rode Kruispakketten (afkomstig van het Japanse schip dat naar Nakhodka gevaren was). In mei '45 werden de naar Mandsjoerije getransporteerde leden van de *Special Party*, behalve de groep in Sian, in Moekden geconcentreerd in een kamp waar zich al ca. achthonderd Amerikaanse en Britse en enkele Nederlandse 'gewone' krijgsgevangenen bevonden. Hun komst trok de aandacht: 'zes-en-zestig generaals en honderdveertig kolonels', aldus een der Nederlanders, 'iets wat je niet bepaald iedere dag tegenkomt.'² Van het kamp in Moekden uit moest in fabrieken gewerkt worden en er werd hier weer honger geleden.

Hoe de kleine groep in Sian en de grote in Moekden zijn bevrijd, zullen wij in deel II c verhalen.

Scheepstransporten

De van Java afkomstige leden van de *Special Party* hadden in zoverre geluk gehad dat het eerste gedeelte van hun transport naar Formosa (het transport Priok-Singapore) aan boord van een vervuild, overvol en langzaam schip slechts enkele dagen duurde en dat het tweede en het derde gedeelte (de trajecten Singapore-Japan en Japan-Formosa) in een modern schip werden afgelegd. Bovendien vonden die transporten plaats in een fase waarin de Amerikaanse onderzeeboten slechts ineffectieve torpedo's bezaten en de overige Geallieerde zeestrijdkrachten alsmede de Geallieerde luchtmacht ver van de zeegebieden opereerden waarin de meeste Japanse schepen voeren. Later werd dit anders. De Japanners kregen zulk een tekort aan scheepsruimte dat zowel hun eigen troepen

¹ P. Scholten: *Op reis met de 'Special Party'*, p. 209-10. ² J. D. Backer: 'Dagboek' p. 5 (21 mei 1945) (IC, dagboek no. 239).